

ÚVOD DO LITERATURY

KAŽDÉ LITERÁRNÍ DÍLO MÁ OBSAH A FORMU

Obsah - To, co dílo vypovídá

Forma - Způsobuje stvárnění a uspořádání

3 VRSTVY

JAZYKOVÁ

Zvukové uspořádání hlásek, slovní zásoba, různé výrazové prostředky, estetika

EUFONIE - libozvuk

KAKOFONIE - nelibozvuk

RÝM - zvuková shoda na konci verše (židle, vidle)

VERŠ - jeden řádek básně

ZVUKOMALBA - prostřednictvím slov, vyjadřujeme zvuk (klap, klap)

FIGURY

Umělecký prostředek, využívající kombinace hlásek a slov, či opakování

Hláskové figury

ALITERACE - opakování stejných hlásek na začátku sousedních slov (plyne peníz po penízku)

ANAFORA - opakování slov na začátku veršů

EPIFORA - opakování slov na konci veršů

EPANASTROFA - opakování na konci jednoho verše a na začátku následujícího

EPIZEUXIS - opakování slov v jednom verši za sebou

Syntaktické figury

ASYNDETON - vynechané (zhutnělé) spojovací výrazy

POLYSINDETON - nadměrné užití spojovacích výrazů

Slovosledné figury

INVERZE - změněný slovosled, změněné pořadí slov

Hodnotící figury

APOSTROFA - básnické oslovení osob, věcí...

ŘEČNICKÁ OTÁZKA - položená otázka, na kterou nečekáme odpověď

HYPERBOLA - zveličování a přehánění skutečnosti

EUFENISMUS - přikrášlující pojmenování nepříjemné události, zjemňování, zlehčování

DYSFEMISMUS - zhrubění události

ELIPSA - vypouštění slov které si můžeme domyslet

APOSIPESE - odmlčení, výpustka, nedokončená výpověď (tři tečky)

TROPY

Nepřímé nebo-li obrazné pojmenování skutečnosti, přenesení významu

METAFORA - přenesení významu na základě vnější skutečnosti

METONYMIE - přenesení významu na základě vnitřní souvislosti

SYNEKDOCHA - nahrazení celku za část nebo části za celek

PERSONIFIKACE - polidštění, přenesení lidských vlastností na zvířata či neživé věci

PŘIROVNÁNÍ - chytrý, jako sova

EPITETON - básnický přívlastek

OXYMORON - nesmyslné spojení slov

IRONIE - vyslovení opaku toho, co si myslíme

ALEGORIE - skryt pravý význam toho, co si přejeme sdělit

SYMBOL - je znakem pro jinou skutečnost, význam rozzostřuje, nepřímo vypovídá

TÉMATICKÁ

Téma je hlavní či vedlejší

MOTIV - nejmenší tématický prvek

LÁTKA - výsek skutečnosti, jež si autor vybere ze zpracování

NÁMĚT - ústřední téma

PŘEDLOHA - předešlé zpracování

EPIZODA - příběh vložený do jiného příběhu

DĚJ - vypovídá, co se v příběhu odehrává

Místo, čas, prostředí, postavy

FABULE - souhrn událostí

SYŽET - realizace fabule

ICH FORMA - vyprávění v první osobě

ER FORMA - vyprávění ve třetí osobě

KOMPOZIČNÍ

Výstavba literárního díla

1. Chronologická (po časové posloupnosti)
2. Retrospektivní (pozpátku)
3. Rámcová (vkládání)
4. Paralelní (prolínání)
5. Řetězová (navazující)

EXPOZICE - úvod

KOLIZE - zápletka

KRIZE - vyvrcholení

PERIPETIE - řešení

ZÁNIK - konec

V lyrickém díle:

KONTRAST - protikladné jevy

PARALELISMUS - stejně dlouhé sloky

OPAKOVÁNÍ - refrén, část textu, jež se opakuje

GRADACE - stupňování

POINTA - překvapivý motiv, ukončení

Zdroj: <http://www.imaturita.cz/maturitni-otazky/cesky-jazyk/teorie-literatury/512/>